

OTSUSED

NÕUKOGU OTSUS (EL) 2022/2296,

21. november 2022,

liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 148 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust ⁽¹⁾,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽²⁾,

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Liikmesriigid ja liit peavad tegutsema kooskõlastatud tööhõivestrateegia väljaarendamise nimel ning eelkõige kvalifitseeritud, koolitatud ja kohanemisvõimelise tööjõu ning tulevikku suunatud ja majanduse arengule reageerivate tööturgude edendamiseks, et täita Euroopa Liidu lepingu artiklis 3 sätestatud eesmärk saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, tasakaalustatud majanduskasv ning kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja keskkonna kvaliteedi parandamine. Liikmesriigid peavad käsutama tööhõive edendamist ühise huvi küsimusena ja kooskõlastama nõukogus oma sellealast tegevust, võttes arvesse tööturu osapoolte kohustustega seotud riigisiseseid tavasid.
- (2) Liit peab võitlema sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimise vastu ning edendama sotsiaalset õiglust ja kaitset, seisma naiste ja meeste võrdõiguslikkuse, põlvkondade solidaarsuse ning lapse õiguste kaitse eest, nagu on sätestatud ELi lepingu artiklis 3. Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 9 peab liit oma poliitika ja meetmete kindlaksmääramisel ja rakendamisel arvesse võtma kõrge tööhõivetaseme edendamise, piisava sotsiaalse kaitse tagamise, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning hariduse ja koolituse ja inimeste tervise kaitse kõrge tasemega seotud nõudeid.
- (3) Kooskõlas ELi toimimise lepinguga on liit välja töötanud majandus- ja tööhõivepoliitika koordineerimise vahendid ning neid rakendanud. Liikmesriikide tööhõivepoliitika suunised, mis on esitatud käesoleva otsuse lisas („suunised“), ning liikmesriikide ja liidu majanduspoliitika üldsuunised, mis on esitatud nõukogu soovitusel (EL) 2015/1184, ⁽⁴⁾ on osa neist vahenditest ja moodustavad koondsuunised. Nende alusel suunatakse poliitika elluviimist liikmesriikides ja liidus, võttes arvesse liikmesriikide vastastikust sõltuvust. Sellest tulenevad Euroopa ja liikmesriikide kooskõlastatud poliitikameetmed ja reformid peaksid moodustama sobiva üldise kestliku majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika, mis omakorda peaks tekitama positiivset ülekanduvat mõju tööturgudele ja ühiskonnale laiemalt, ning reageerima tõhusalt mõjule, mida avaldavad COVID-19 pandeemia, Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja suurenev elukallidus.

⁽¹⁾ 18. oktoobri 2022. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽²⁾ 21. septembri 2022. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽³⁾ 21. oktoobri 2022. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽⁴⁾ Nõukogu 14. juuli 2015. aasta soovitus (EL) 2015/1184 liikmesriikide ja Euroopa Liidu majanduspoliitika üldsuuniste kohta (ELT L 192, 18.7.2015, lk 27).

- (4) Et kiirendada majanduslikku ja sotsiaalset progressi, hõlbustada rohe- ja digipööret ning saavutada liidus kaasav, konkurentsivõimeline ja vastupidav tööturg, peaksid liikmesriigid edendama kvaliteetset haridust, koolitust, täiendus- ja ümberõpet, samuti elukestvat õpet, tulevikku suunatud kutseharidust ja -õpet ning paremaid karjäärivõimalusi, tugevdades selleks haridussüsteemi ja tööturu sidemeid ning tunnustades mitteformaalse ja informaalset õpet käigus omandatud oskusi, teadmisi ja pädevusi.
- (5) Käesolevad suunised on kooskõlas stabiilsuse ja kasvu paktiga, kehtivate liidu õigusaktidega ja mitmesuguste liidu algatustega, sealhulgas nõukogu direktiiviga 2001/55/EÜ, ⁽⁵⁾ nõukogu 10. märtsi 2014. aasta soovitusel, ⁽⁶⁾ nõukogu 15. veebruari 2016. aasta soovitusel, ⁽⁷⁾ nõukogu 19. detsembri 2016. aasta soovitusel, ⁽⁸⁾ nõukogu 15. märtsi 2018. aasta soovitusel, ⁽⁹⁾ nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitusel, ⁽¹⁰⁾ nõukogu 22. mai 2019. aasta soovitusel, ⁽¹¹⁾ nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovitusel, ⁽¹²⁾ nõukogu 30. oktoobri 2020. aasta soovitusel, ⁽¹³⁾ nõukogu 24. novembri 2020. aasta soovitusel, ⁽¹⁴⁾ nõukogu 29. novembri 2021. aasta soovitusel ⁽¹⁵⁾ ja nõukogu 16. juuni 2022. aasta ⁽¹⁶⁾ soovitusel, komisjoni soovitusel (EL) 2021/402, ⁽¹⁷⁾ nõukogu soovitusel (EL) 2021/1004, ⁽¹⁸⁾ nõukogu 26. veebruari 2021. aasta resolutsiooniga, ⁽¹⁹⁾ komisjoni 9. detsembri 2021. aasta teatisel „Inimeste hüvanguks toimiva majanduse kujundamine: sotsiaalmajanduse tegevuskava“, Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2021/2316, ⁽²⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta direktiiviga (EL) 2022/2041, ⁽²¹⁾ mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga, milles käsitletakse soolise tasakaalu parandamist börsil noteeritud äriühingute juhtkonna liikmete seas ja sellega seotud meetmeid.
- (6) Majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta koondab eri vahendid liidu üldiseks majandus- ja tööhõivepoliitika lõimitud mitmepoolse koordineerimise ja järelevalve raamistikuks. Euroopa poolaasta raames liigitakse keskkonnasäästlikkuse, tootlikkuse, õigluse ja makromajandusliku stabiilsuse suunas ning sellesse on lõimitud ka Euroopa sotsiaalõiguste samba ja selle seirevahendiks oleva sotsiaalvaldkonna tulemustabeli põhimõtted; Euroopa poolaasta raames nähakse ette tihe koostöö sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna ja muude sidusrühmadega. Sellega toetatakse kestliku arengu eesmärkide saavutamist. Liidu ja liikmesriikide majandus- ja

⁽⁵⁾ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12).

⁽⁶⁾ Nõukogu 10. märtsi 2014. aasta soovitus praktika kvaliteediraamistiku kohta (ELT C 88, 27.3.2014, lk 1).

⁽⁷⁾ Nõukogu 15. veebruari 2016. aasta soovitus, mis käsitleb pikaajaliste töötute integreerimist tööturule (ELT C 67, 20.2.2016, lk 1).

⁽⁸⁾ Nõukogu 19. detsembri 2016. aasta soovitus „Oskuste täiendamise meetmed: uued võimalused täiskasvanutele (ELT C 484, 24.12.2016, lk 1).

⁽⁹⁾ Nõukogu 15. märtsi 2018. aasta soovitus kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistiku kohta (ELT C 153, 2.5.2018, lk 1).

⁽¹⁰⁾ Nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (ELT C 189, 4.6.2018, lk 1).

⁽¹¹⁾ Nõukogu 22. mai 2019. aasta soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteemide kohta (ELT C 189, 5.6.2019, lk 4).

⁽¹²⁾ Nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovitus, milles käsitletakse töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu sotsiaalkaitsele (ELT C 387, 15.11.2019, lk 1).

⁽¹³⁾ Nõukogu 30. oktoobri 2020. aasta soovitus, mis käsitleb algatust „Töösild – noorte tööhõive tugevdamine“ ja millega asendatakse nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitus noortegarantii loomise kohta (ELT C 372, 4.11.2020, lk 1).

⁽¹⁴⁾ Nõukogu 24. novembri 2020. aasta soovitus jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja toimetulekut toetava kutsehariduse kohta (ELT C 417, 2.12.2020, lk 1).

⁽¹⁵⁾ Nõukogu 29. novembri 2021. aasta soovitus, milles käsitletakse põimõpet kvaliteetse ja kaasava põhi- ja keskkooliõppe tagamiseks (ELT C 504, 14.12.2021, lk 21).

⁽¹⁶⁾ Nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Euroopa lähenemisviisi elukestvat õpet ja tööalast konkurentsivõimet toetavatele mikrovalifikatsioonitunnistustele (ELT C 243, 27.6.2022, lk 10), nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus, mis käsitleb isiklike õppekontosid (ELT C 243, 27.6.2022, lk 26) ja nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus õiglase kliimanetraalsusele ülemineku tagamise kohta (ELT C 243, 27.6.2022, lk 35).

⁽¹⁷⁾ Komisjoni 4. märtsi 2021. aasta soovitus (EL) 2021/402 toimivate tööhõive aktiivse toetamise meetmete (EASE) kohta pärast COVID-19 kriisi, (ELT L 80, 8.3.2021, lk 1).

⁽¹⁸⁾ Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantii (ELT L 223, 22.6.2021, lk 14).

⁽¹⁹⁾ Nõukogu resolutsioon, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030) (ELT C 66, 26.2.2021, lk 1).

⁽²⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. detsembri 2021. aasta otsus (EL) 2021/2316 Euroopa noorteaasta (2022) kohta (ELT L 462, 28.12.2021, lk 1).

⁽²¹⁾ ELT L 275, 25.10.2022.

tööhõivepoliitika peaks käima käsikäes Euroopa üleminekuga kliimaneutraalsele, keskkonnasäästlikule ja digitaalsele majandusele ning sellega tuleks parandada konkurentsivõimet, tagada nõuetekohased töötingimused, edendada innovatsiooni, sotsiaalset õiglust ja võrdseid võimalusi ning ülespoole suunatud sotsiaal-majanduslikku lähenemist, ühtlasi kõrvaldada ebavõrdsus ja piirkondlikud erinevused.

- (7) Kliimamuutused ja teised keskkonnaga seotud probleemid, energiasõltumatuse kiirendamise vajadus, sotsiaalselt õiglase rohepöörde ja Euroopa avatud strateegilise autonoomia tagamise vajadus, globaliseerumine, digiüleminek, tehisintellekt, kaugtöö osakaalu suurenemine, platvormimajandus ja demograafilised muutused on põhjused, miks Euroopa majandus ja ühiskond on põhjalikult ümber kujunemas. Liit ja selle liikmesriigid peavad tegema koostööd, et nende struktuursete suundumustega tulemuslikult ja ennetavalt tegeleda ning vajaduse korral olemasolevaid süsteeme kohandada, tunnistades liikmesriikide majanduse ja tööturgude tihedat vastastikust sõltuvust; samuti tuleb kohandada nende süsteemidega seotud poliitikat. Selleks tuleb nii liidu kui ka liikmesriikide tasandil sotsiaalpartnerite rolli tunnistades võtta kooskõlastatud, ulatuslikke ja tulemuslikke poliitikameetmeid kooskõlas ELi toimimise lepinguga ja liidu sätetega majandusjuhtimise kohta, võttes arvesse ellu Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtteid. Sellised poliitikameetmed peaksid hõlmama kestlike investeeringute hoogustamist, uuendatud kohustust viia ellu asjakohaselt järjestatud reforme, mis suurendavad kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, kvaliteetsete töökohtade loomist, tootlikkust, nõuetekohaseid töötingimusi, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, ülespoole suunatud sotsiaal-majanduslikku lähenemist, vastupanuvõimet ja vastutustundliku eelarvepoliitika rakendamist, ning neid poliitikameetmeid tuleks toetada olemasolevatest liidu rahastamisprogrammidest, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/241⁽²²⁾ loodud taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika fondide, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1057⁽²³⁾ loodud Euroopa Sotsiaalfond+ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1058⁽²⁴⁾ hallatava Euroopa Regionaalarengu Fondi, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1056⁽²⁵⁾ loodud õiglase ülemineku fondi vahenditest. Poliitikameetmed peaksid ühendama pakkumise ja nõudlusega seotud meetmed, võttes samal ajal arvesse nende majanduslikku, keskkonna- ja tööhõivealast ning sotsiaalset mõju.
- (8) Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kuulutasid välja Euroopa sotsiaalõiguste samba⁽²⁶⁾. Sambasse on hästi toimivate ja õiglase tööturgude ja sotsiaalhoolekande süsteemide toetamiseks koondatud kakskümmend põhimõtet ja õigust, mis on jaotatud kolme kategooriasse: võrdsed võimalused ja juurdepääs tööturule, õiglasel töötingimused ning sotsiaalkaitse ja kaasatus. Need põhimõtted ja õigused on liidu strateegia suunanäitajad ning tagavad, et kliimaneutraalsusele, keskkonnasäästlikkusele ja digitaaltehnoloogiale üleminek ning demograafilised muutused toimuvad sotsiaalselt õiglastel alustel ja säilitavad territoriaalse ühtekuuluvuse. Euroopa sotsiaalõiguste samm koos selle juurde kuuluva sotsiaalvaldkonna tulemustabeliga on võrdlusraamistik, mille alusel jälgida liikmesriikide tööhõive- ja sotsiaalnäitajaid, edendada riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi reforme ning sobitada tänapäeva majanduses kokku sotsiaal- ja turuküsimused, sealhulgas sotsiaalmajanduse edendamise kaudu. Komisjon esitas 4. märtsil 2021 Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise tegevuskava („tegevuskava“), mis sisaldab 2030. aastaks seatud ulatuslikke, kuid realistlikke peamisi eesmärgi ja täiendavaid alleesmärgi tööhõive, oskuste, hariduse ja vaesuse vähendamise valdkonnas ning läbivaadatud sotsiaalvaldkonna tulemustabelit.
- (9) 8. mail 2021 toimunud Porto sotsiaaltippkohtumisel tunnustasid riigipead ja valitsusjuhid Euroopa sotsiaalõiguste sammast majanduse taastamise põhielemendina, märkides, et selle rakendamine tugevdab liidu püüdlusi digitaalse, rohelise ja õiglase ülemineku suunas ning aitab saavutada ülespoole suunatud sotsiaalset ja majanduslikku lähenemist ning lahendada demograafilisi probleeme. Nad rõhutasid, et suure konkurentsivõimega sotsiaalse turumajanduse keskmes on sotsiaalne mõde, sotsiaaldialoog ja sotsiaalpartnerite aktiivne kaasamine. Nad leidsid, et tegevuskavas antakse kasulikke suuniseid Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamiseks, sealhulgas tööhõive, oskuste, tervise ja sotsiaalkaitse valdkonnas. Nad pidasid tervitatavaks liidu uusi 2030. aasta peamisi eesmärgi seoses tööhõive (hõivatud peaks olema vähemalt 78 % elanikkonnast vanuses 20–64) ning oskustega (vähemalt 60 % kõigist täiskasvanutest peaks igal aastal mõnel koolitusel osalema) ja vaesuse vähendamisega (vähemalt 15

⁽²²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013 (ELT L 231, 30.6.2021, lk 21).

⁽²⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231 30.6.2021, lk 60).

⁽²⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231, 30.6.2021, lk 1).

⁽²⁶⁾ Institutsioonide ühine teadaanne Euroopa sotsiaalõiguste samba kohta (ELT C 428, 13.12.2017, lk 10).

miljoni inimese võrra, sealhulgas viis miljonit last) ning samuti läbivaadatud sotsiaalvaldkonna tulemustabelit, mis aitab osana poliitika koordineerimise raamistikust jälgida Euroopa poolaasta kontekstis Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamisel tehtud edusamme. Lisaks sellele kutsuti Porto sotsiaalkohustustes liikmesriike üles seadma kõrgeid riiklikke eesmärgi, mis peaksid iga riigi lähtepositsiooni asjakohaselt arvesse võttes andma piisava panuse liidu 2030. aasta peamiste eesmärkide saavutamisse. Riigipead ja valitsusjuhid märkisid Portos, et sedamööda, kuidas Euroopa järk-järgult COVID-19 pandeemiast taastub, muutub prioriteediks liikuda töökohtade kaitsmiselt töökohtade loomise ja nende kvaliteedi parandamise suunas, ning nad rõhutasid, et Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamine on väga oluline, et tagada kaasava taastumise raames rohkemate ja paremate töökohtade loomine kõigi jaoks. Nad rõhutasid oma pühendumust ühtsusele ja solidaarsusele, mis tähendab ka kõigile võrdsete võimaluste tagamist ning seda, et kedagi ei jäeta kõrvale.

Nad kinnitasid oma kindlameelsust jätkata Euroopa sotsiaalõiguste samba süvendatud rakendamist liidu ja liikmesriikide tasandil, nagu on ette nähtud Euroopa Ülemkogu strateegilises tegevuskavas 2019–2024, võttes nõuetekohaselt arvesse vastavaid pädevusi ning subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. Lõpetuseks toonitasid nad, kui oluline on tähelepanelikult jälgida – sealhulgas kõrgeimal tasandil – edusamme, mida tehakse Euroopa sotsiaalõiguste samba ja liidu 2030. aasta peamiste eesmärkide rakendamise suunas.

- (10) Pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse mõistis Euroopa Ülemkogu oma 24. veebruari 2022. aasta järeldustes hukka Venemaa tegevuse, mille eesmärk on õõnestada Euroopa ja üleilmset julgeolekut ja stabiilsust, ning väljendas solidaarsust Ukraina rahvaga, rõhutades, et Venemaa rikub rahvusvahelist õigust ja ÜRO põhikirja põhimõtteid. Praeguses olukorras on põgenike ja ümberasustatud isikute sissevoolu ulatust arvesse võttes vajalik ajutine kaitse, mis on antud nõukogu rakendusotsusega (EL) 2022/382, ⁽²⁷⁾ millega aktiveeritakse direktiiv 2001/55/EÜ. See võimaldab Ukrainast põgenenud isikutel kogu liidus kasutada ühtlustatud õigusi, mis tagavad piisava kaitse. Euroopa tööturul osaledes saavad Ukrainast põgenenud isikud aidata tugevdada liidu majandust ning toetada oma koduriiki ja rahvast. Tulevikus võivad omandatud kogemused ja oskused aidata kaasa Ukraina ülesehitamisele. Saatjata laste ja teismeliste puhul annab ajutine kaitse õiguse seaduslikule eestkostele ning juurdepääsu alusharidusele ja lapsehoiule. Liikmesriigid peaksid kaasama sotsiaalpartnerid selliste poliitikameetmete väljatöötamise, rakendamise ja hindamise, mille eesmärk on tegeleda probleemidega, mis tulenevad Venemaa agressioonisõjast Ukraina vastu ning on seotud tööhõive ja oskustega, sealhulgas kvalifikatsioonide tunnustamisega. Sotsiaalpartneritel on tööhõive ja tootmise säilitamise kaudu oluline roll sõja mõju leevendamisel.
- (11) Tööturureformide, sealhulgas riikide palgakujundusmehhanismide reformide puhul tuleks järgida riigisiseseid sotsiaaldialoogi pidamise tavasid ja sotsiaalpartnerite sõltumatust, eesmärgiga tagada õiglane palk, mis võimaldab inimväärset elatustaset ja kestlikku majanduskasvu ning ülespoole suunatud sotsiaal-majanduslikku lähenemist. Reformid peaksid võimaldama põhjalikult arvesse võtta sotsiaal-majanduslikke tegureid, sealhulgas seda, kuidas parandada kestlikkust, konkurentsivõimet, innovatsiooni, kvaliteetsete töökohtade loomist, töötingimusi, haridust, koolitust ja oskusi, rahvatervist ja sotsiaalset kaasatust ning reaaltulu. Sellega seoses toetatakse liikmesriike taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest liidu fondidest selliste reformide ja investeeringute tegemisel, mis on liidu prioriteetidega kooskõlas, muutes Euroopa majanduse ja ühiskonna COVID-19 pandeemia järgses olukorras kestlikumaks, vastupidavamaks ning rohe- ja digipöördeks paremini ettevalmistatuks. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on juba COVID-19 pandeemiast alguse saanud sotsiaal-majanduslikke probleeme veelgi süvendanud. Liikmesriigid ja liit peaksid jätkuvalt tagama sotsiaalse, tööhõivealase ja majandusliku mõju leevendamise ning üleminekute sotsiaalse õigluse, võttes arvesse ka asjaolu, et suurem avatud strateegiline autonoomia ja kiirem rohepööre aitavad vähendada sõltuvust energia ja muude strateegiliste toodete ja tehnoloogiate impordist, eelkõige Venemaalt. Väga oluline on tugevdada vastupanuvõimet ning püüelda kaasava ja vastupanuvõimelise ühiskonna poole, kus inimesed on kaitstud ja suudavad muutusi ette näha ja nendega toime tulla ning kus nad saavad ühiskonnas ja majanduses aktiivselt osaleda.

⁽²⁷⁾ Nõukogu 4. märtsi 2022. aasta rakendusotsus (EL) 2022/382, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse selle tulemusena ette ajutine kaitse (ELT L 71, 4.3.2022, lk 1).

Tööturustaatuste vahelise liikumise toetamiseks on vaja sidusaid aktiivse tööturupoliitika meetmeid, mis sisaldavad ajutisi värbamis- ja üleminekustiimuleid, oskustealaseid meetmeid ja paremaid tööturuteenuseid, võttes arvesse ka rohe- ja digipööret, nagu on rõhutatud komisjoni soovitusel (EL) 2021/402 ja nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitusel õiglase kliimanetraalsusele ülemineku tagamise kohta. Edendada tuleks inimväärseid töötingimusi, sealhulgas töötervishoidu ja tööohutust, ning töötajate füüsilist ja vaimset tervist.

- (12) Tuleks võidelda igas vormis diskrimineerimise vastu, tagada sooline võrdõiguslikkus ja toetada noorte tööhõivet. Kõigile tuleks tagada võrdne juurdepääs ja võimalused ning vähendada tuleks eelkõige laste, puuetega inimeste ja romade vaesust ja sotsiaalset tõrjutust, tagades eelkõige tööturgude tõhusa toimimise ning piisavad ja kaasavad sotsiaalkaitsesüsteemid nagu on sätestatud nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovitusel, samuti kõrvaldades kaasava ja tulevikku suunatud hariduse omandamist, koolituse saamist, elukestvat õpet ja tööturul osalemist takistavad tõkked, sealhulgas investeerimise kaudu alusharidusse ja lapsehoidu (kooskõlas Euroopa lastegarantiiga) ning digioskustesse ja rohelistesse kutseoskustesse. Eriti oluline on õigeaegne ja võrdne juurdepääs taskukohastele pikaajalise hoolduse ja tervishoiuteenustele, sealhulgas ennetavatele ja terviseedenduse meetmetele, võttes arvesse ka 2020. aastal alanud COVID-19 pandeemiat ja asjaolu, et ühiskond vananeb. Paremini tuleks ära kasutada puuetega inimeste potentsiaali majanduskasvu ja sotsiaalsesse arengusse panustamisel. Kuna töökohtadel kogu liidus juurduvad uued majandus- ja ärimudelid, muutuvad ka töösuhted. Liikmesriigid peaksid tagama, et uutest töövormidest tulenevate töösuhete puhul säiliks ja tugevneks Euroopa sotsiaalmudel.
- (13) Koondsuunised peaksid olema aluseks riigipõhiste soovitudele, mida nõukogu võib liikmesriikidele esitada. Liikmesriigid peavad täiel määral ära kasutama REACT-EU vahendeid, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2020/2221, ⁽²⁸⁾ millega tugevdatakse 2014.–2020. aasta ühtekuuluvuspoliitika fonde ja enim puudust kannatavate isikute jaoks loodud Euroopa abifondi (FEAD) kuni 2023. aastani. Praeguse Ukraina kriisi tõttu on määrust (EL) 2020/2221 veelgi laiendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2022/562 ⁽²⁹⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 ⁽³⁰⁾ täiendava muudatusega, mis puudutab REACT-EU eelmaksete suurendamist ja uut ühikuhinda, et aidata kiirendada Ukrainast lahkuvate ja liitu sisenevate inimeste integreerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2022/613 ⁽³¹⁾.

Lisaks peaksid liikmesriigid programmitöö perioodil 2021–2027 kasutama kogu ulatuses Euroopa Sotsiaalfond+, Euroopa Regionaalarengu Fondi, taaste- ja vastupidavusrahastu ning muude liidu fondide vahendeid, sealhulgas õiglase ülemineku fondi ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/523 ⁽³²⁾ loodud InvestEU programmi vahendeid, et soodustada kvaliteetset tööhõivet ja sotsiaalseid investeringuid, võidelda vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimisega, et tagada juurdepääsetavus ning edendada tööjõu täiendus- ja ümberõppe võimalusi, elukestvat õpet ning kvaliteetset haridust ja koolitust kõigile, sealhulgas digikirjaoskust ja muid digioskusi, et võimestada inimesi digi- ja rohe-majanduse tarvis vajalike teadmiste ja kvalifikatsioonidega.

⁽²⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. detsembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/2221, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 seoses lisavahendite ja rakenduskorraga, et toetada COVID 19 pandeemiaga seotud kriisi ja selle sotsiaalsete tagajärgede kõrvaldamist ning ettevalmistuste tegemist majanduse taastamiseks rohelisel, digitaalsel ja vastupidaval viisil (REACT EU) (ELT L 437, 28.12.2020, lk 30).

⁽²⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. aprilli 2022. aasta määrus (EL) 2022/562, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 223/2014 seoses ühtekuuluvusmeetmetega pagulaste toetamiseks Euroopas (CARE) (ELT L 109, 8.4.2022, lk 1).

⁽³⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

⁽³¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. aprilli 2022. aasta määrus (EL) 2022/613, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 223/2014 seoses REACT-EU vahenditest tehtavate eelmaksete suurendamise ja ühikuhinna kehtestamisega (ELT L 115, 13.4.2022, lk 38).

⁽³²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30).

Liikmesriigid peavad täielikult ära kasutama ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/691 ⁽³³⁾ loodud Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi vahendeid, et toetada töötajaid, keda on koondatud suurte restruktureerimiste (nt COVID-19 pandeemia) ning sotsiaal-majanduslike muutuste tõttu, mis on tingitud üleilmastumisest ja tehnoloogilistest ning keskkonnavalastest muutustest. Olgugi et koondsuunised on adresseeritud liikmesriikidele ja liidule, tuleks neid rakendada koostöös kõigi liikmesriigi, piirkondliku ja kohaliku tasandi ametiasutustega, tehes tihedalt koostööd parlamentide, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna esindajatega.

(14) Tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee peavad kooskõlas oma vastavate aluslepingust lähtuvate volitustega jälgima, kuidas võetakse tööhõivepoliitika suuniseid asjaomase poliitika rakendamisel arvesse. Nimetatud komiteed ning teised majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimises osalevad nõukogu ettevalmistavad organid peavad tegema tihedat koostööd. Tuleks jätkata Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahelist poliitikadialoogi, eelkõige liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste osas.

(15) Sotsiaalkaitsekomiteega on konsulteeritud,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Käesolevaga võetakse vastu liikmesriikide tööhõivepoliitika suunised („suunised“), mis on esitatud lisas. Nimetatud suunised on osa koondsuunistest.

Artikkel 2

Liikmesriigid võtavad suuniseid arvesse oma tööhõivepoliitikas ja reformikavades, millest antakse aru vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 148 lõikele 3.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 21. november 2022

Nõukogu nimel
eesistuja
Z. NEKULA

⁽³³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/691, millega luuakse Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond (EGF) koondatud töötajate toetuseks ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1309/2013 (ELT L 153, 3.5.2021, lk 48).

LISA

Suunis 5. Tööjõunõudluse suurendamine

Liikmesriigid peaksid aktiivselt edendama kestlikku sotsiaalset turumajandust, hõlbustama ja toetama investeerimist kvaliteetsete töökohtade loomisse ning kasutama tööhõive alase liidu 2030. aasta peamise eesmärgi kohaselt ära ka digi- ja rohepöördega seotud potentsiaali. Selleks peaksid nad vähendama takistusi, millega ettevõtjad inimeste töövõtmisel kokku puutuvad, edendama vastutustundlikku ettevõtlust ja tegelikku iseendale tööandjaks olemist ning toetama just mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete loomist ja kasvu, luues selleks muu hulgas rahastamisvõimalusi. Liikmesriigid peaksid aktiivselt edendama sotsiaalse turumajanduse arengut ning kasutama ära kõiki selle võimalusi, hoogustama sotsiaalselt innovatsiooni ja sotsiaalsete ettevõtete asutamist ning soodustama neid ärimudeleid, millega luuakse, eelkõige kohalikul tasandil, kvaliteetseid töövõimalusi ja ühiskondlikke hüvesid, seda eelkõige ringmajanduse valdkonnas ja piirkondades, mida rohepöörde nende valdkondade eripära tõttu kõige rohkem mõjutab.

COVID-19 pandeemia järgselt peaksid hästi läbimõeldud lühendatud tööaja kavad ja muud sarnased töökorraldused restruktureerimist hõlbustama ja toetama ning aitama võimaluse korral töökoha säilitamisele lisaks majandust moderniseerida, sealhulgas tuleks soodustada selleks vajalike oskuste omandamist. Et luua töökohti, pakkuda võimalusi töökoha leidmiseks või vahetuseks kogu tööelu jooksul ning korvata tööjõupuudust ja oskuste puudumist, tuleks kaaluda hästi läbimõeldud värbamis- ja üleminekustiimulite kasutuselevõttu ning täiendus- ja ümberõppemeetmete võtmist, arvestades ka digi- ja rohepöörde vajadusi, demograafilisi muutusi ning mõju, mida avaldab Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu.

Maksukoormus tuleks nihutada tööjõu maksustamiselt muudele maksustamisallikatele, mis toetaksid paremini tööhõivet ja kaasavat majanduskasvu ning oleksid kooskõlas kliima- ja keskkonnanäesmärkidega; arvesse tuleks võtta maksusüsteemi ümberjaotavat mõju ning mõju naiste tööturul osalemise määrale, tagades samas maksutulu säilimise asjakohase sotsiaalkaitse pakkimiseks ja majanduskasvu soodustavate kulutuste tegemiseks.

Liikmesriigid, sealhulgas need, kus on kehtestatud seadusjärgne miinimumpalk, peaksid palgade kujundamisel soodustama kollektiivlääbirääkimiste pidamist ning tagama, et sotsiaalpartnerid on läbirääkimistesse läbipaistval ja prognoositaval viisil kaasatud. See võimaldab viia palgad vastavusse tootlikkuse arenguga ning tagada, et palgad on õiglased ja võimaldavad inimväärsel elatusel, kusjuures ülespoole suunatud lähenemise tugevdamiseks tuleks erilist tähelepanu pöörata madalama ja keskmise sissetulekuga rühmadele. Palgakujundusmehhanismide puhul tuleks arvesse võtta sotsiaal-majanduslikke tingimusi, sealhulgas tööhõive kasvu, konkurentsivõimet ning piirkondlikke ja valdkondlikke suundumusi. Liikmesriigid ja sotsiaalpartnerid peaksid riiklikest tavadest lähtuvalt ning sotsiaalpartnerite sõltumatust arvestades tagama, et kõik töötajad saaksid piisavat palka, mille suurus on otseselt või kaudselt tuletatud kollektiivlepingutest või asjakohastest seadusjärgsetest miinimumpalkadest, võttes arvesse palgade mõju konkurentsivõimele, töökohtade loomisele ja palgavaesusele.

Suunis 6. Tööjõupakkumise edendamine ning parem juurdepääs tööhõivele, elukestvate oskuste omandamisele ja pädevustele

Arvestades digi- ja rohepöõret, demograafilisi muutusi ja Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, peaksid liikmesriigid panema rõhku kestlikkuse, tootlikkuse, tööalase konkurentsivõime ja inimkapitali edendamisele, soodustama oskuste ja pädevuste omandamist kogu elu jooksul ning reageerima tööturu praegustele ja tulevastele vajadustele, pidades silmas liidu 2030. aasta peamist eesmärki oskuste alal. Samuti tuleks liikmesriikidel ajakohastada oma haridus- ja koolitussüsteeme ning investeerida kvaliteetse ja kaasava hariduse, sealhulgas kutsehariduse ja -õppe pakkimise ning digiõppele ja keeleõppele juurdepääsu tagamisse (sealhulgas Ukrainast ja mujalt pärit põgenike ja pagulaste puhul) ja ettevõtlusoskuste omandamisse. Liikmesriigid peaksid tegema koostööd sotsiaalpartnerite, haridus- ja koolitusasutuste, ettevõtjate ja muude sidusrühmadega, et kõrvaldada haridus- ja koolitussüsteemide struktuursed puudused, parandada nende kvaliteeti ja vastavust tööturu vajadustele, seda muu hulgas ka selleks, et võimaldada rohe- ja digipöõret, kõrvaldada olemasolevate oskuste mittevastavus ning vältida uute oskuste vajakajäämist, eelkõige REPowerEUga seotud tegevuste puhul, nagu taastuvenergia kasutuselevõtt või hoonete renoveerimine.

Erilist tähelepanu tuleks pöörata õpetaja elukutsega seonduvatele väljakutsetele, sealhulgas õpetajate ja koolitajate digipädevusse investeerimisele. Kõik haridus- ja koolitussüsteemides õppijad peaksid omandama võtmepädevused, sealhulgas põhi- ja digioskused ning valdkonnaülesed oskused, mis paneksid kogu eluks aluse kohanemise- ja toimetulekuvõimele, ning ühtlasi tuleks tagada, et õpetajatel oleks ettevalmistus nende pädevuste edasiandmiseks õppijatele. Liikmesriigid peaksid toetama tööealisi täiskasvanuid koolitusele juurdepääsul ning suurendama inimeste stiimuleid ja motivatsiooni koolitustel osalemiseks, sealhulgas vajaduse korral individuaalsete koolitusõiguste, näiteks isiklike õppekontode kaudu, ning tagades nende ülekantavuse töökoha vahetamise käigus, samuti koolituse kvaliteedi hindamise

usaldusväärse süsteemi kaudu. Et toetada elukestvat õpet ja töölalt konkurentsivõimet, peaksid liikmesriigid kaaluma mikrokvalifikatsioonitunnistuste kasutamise võimalust. Nad peaksid võimaldama igalühel tööturu vajadusi ette näha ja nendega paremini kohaneda, eelkõige tuleks luua võimalusi pidevaks täiendus- ja ümberõppeks ning pakkuda integreeritud juhendamist ja nõustamist, et toetada kõigile suunatud ausat ja õiglast üleminekut, muuta sotsiaalsed tulemused käegakatsutavaks, kõrvaldada tööturu puudujäägid ja oskuste mittevastavused tööturu vajadustele, parandada majanduse üldist vapustustele vastupanu võimet ning hõlbustada võimalike kriisidega kohanemist.

Liikmesriigid peaksid edendama kõigi võrdseid võimalusi, pöörates tähelepanu haridus- ja koolitussüsteemides esinevale ebavõrdsusele. Kooskõlas Euroopa lastegarantiiga tuleks eelkõige võimaldada seda, et laste jaoks on loodud taskukohane ja kvaliteetne alusharidus ja lapsehoid. Liikmesriigid peaksid tõstma üldist haridustaset, vähendama haridus- ja koolitussüsteemist varakult lahkuvate noorte arvu, toetama ebasoodsas olukorras olevatest rühmadest ja äärepoolsetest piirkondadest pärit laste juurdepääsu haridusele, suurendama kutsehariduse ja -õppe populaarsust ning toetama juurdepääsu kolmanda taseme haridusele ja selle lõpetanute arvu, lihtsustama kvaliteetse praktika ja õpipoisiõppe pakkumise kaudu noorte koolitussüsteemist tööturule liikumist, suurendama täiskasvanute osalemist jätkuõppes, eelkõige ebasoodsa taustaga õppijate ja kõige madalama kvalifikatsiooniga inimeste hulgas. Võttes arvesse digitaalse, keskkonnahoidliku ja vananeva ühiskonna uusi vajadusi, peaksid liikmesriigid tugevdama oma kutsehariduse ja -õppe süsteemides tööpõhist õpet, sealhulgas kvaliteetse ja tulemusliku õpipoisiõppe kaudu, ning suurendama loodusteaduste, tehnoloogia ning inseneriteaduste ja matemaatika valdkonna lõpetajate, eelkõige naissoost lõpetajate arvu nii kutsehariduses ja -õppes kui ka kolmanda taseme hariduses. Lisaks peaksid liikmesriigid suurendama kolmanda taseme hariduse ja asjakohasel juhul teadusuuringute vastavust tööturu vajadustele, parandama oskuste jälgimist ja prognoosimist, muutma oskused, sealhulgas välismaal omandatud oskused, nähtavamaks ning kvalifikatsioonid, sealhulgas välismaal omandatud kvalifikatsioonid, võrreldavamaks, samuti suurendama väljaspool formaalset haridust ja koolitust omandatud oskuste ning pädevuste tunnustamise ja valideerimise võimalusi, sealhulgas põgenike ja pagulaste ning ajutise kaitse all olevate isikute puhul. Nad peaksid ajakohastama ja suurendama paindlike jätku-kutseõppevõimaluste pakkumist ja kasutamist. Liikmesriigid peaksid toetama ka väheste oskustega täiskasvanute pikaajalise tööalase konkurentsivõime püsimist ja arendamist ning parandama selleks juurdepääsu kvaliteetsetele õpivõimalustele ja nende võimaluste kasutamist, rakendades oskuste täiendamise meetmeid käsitlevas nõukogu 19. detsembri 2016. aasta soovitusel esitatut, sealhulgas oskuste hindamist, tööturu võimalustega kooskõlas oleva hariduse ja koolituse pakkumist ning omandatud oskuste valideerimist ja tunnustamist.

Liikmesriigid peaksid pakkuma töötutele ja tööturult eemalejäänud isikutele tõhusat, õigeaegset, koordineeritud ja vajadusekohast abi, mis seisneb tööotsingute, koolituse, ümberkvalifitseerumise ning muude tugiteenuste kättesaadavuse toetamises, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele rühmadele ning rohe- ja digipöördest või tööturušokkidest eriti mõjutatud inimestele. Selleks et märkimisväärselt vähendada ja ennetada pikaajalist ja struktuurset töötust, tuleks võimalikult kiiresti ning hiljemalt 18 kuud pärast isikute töötuksjäämist rakendada terviklikke strateegiaid, mis hõlmavad nende individuaalse olukorra põhjalikku hindamist. Jätkuvalt tuleks tegeleda noorte töötusega ning mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (NEET-noored) probleemiga, ennetades haridus- ja koolitussüsteemist varakult lahkumist ja parandades struktuurselt üleminekut hariduselt tööle, sealhulgas täielikult rakendades tugevdatud noortegarantiid, mis peaks pandeemiajärgse taastumise etapis samuti toetama kvaliteetsete tööhõivevõimaluste loomist noortele. Lisaks peaksid liikmesriigid tugevdama jõupingutusi nimelt selleks, et rõhutada, kuidas rohe- ja digipööre pakuvad uusi tulevikuväljavaateid ja võimalusi, et noored saaksid üle pandeemia negatiivsest mõjust.

Liikmesriigid peaksid püüdma kõrvaldada tööturul osalemist takistavaid asjaolusid ja töötamist pärssivaid tegureid ning pakkuma stiimuleid tööturul osalemiseks, seda eelkõige väikese sissetulekuga inimestele, leibkonna teisele palgasaajale (sageli naised) ja neile, kes on tööturult kõige rohkem kõrvale jäänud, sealhulgas rändetaustaga inimestele ja tõrjutud romadele. Kuna teatud elukutsete ja sektorite puhul on tööjõupuudus suur, peaksid liikmesriigid aitama tööjõu pakkumist suurendada, soodustades piisavate palkade maksmist ja inimväärsete töötingimuste pakkumist ning võttes tõhusaid aktiivse tööturupoliitika meetmeid ja austades sotsiaalpartnerite rolli. Liikmesriigid peaksid toetama ka töökeskkonna kohandamist puudega inimestele, tehes seda muu hulgas suunatud rahalise toetuse ja teenuste abil, mis võimaldavad neil inimestel tööturul ja ühiskonnas osaleda.

Vähendada tuleks nii soolist tööhõive- ja palgalõhet kui ka soolisi stereotüüpe. Liikmesriigid peaksid tagama soolise võrdsuslikkuse ja naiste ulatuslikuma osalemise tööturul, sealhulgas tuleks tagada meeste ja naiste võrdsed võimalused kogu karjääri jooksul ning kaotada takistused, mis ei lase naistel kõigil otsustustasanditel juhtimises osaleda, samuti võidelda vägivalda ja ahistamise vastu tööol, mis mõjutab peamiselt naisi. Tuleks tagada võrdne tasu võrdse või võrdväärse

töö eest ning töötasu läbipaistvus. Samuti tuleks edendada nii naiste kui ka meeste töö-, pere- ja eraelu ühitamist, eelkõige võimaldada juurdepääsu taskukohastele kvaliteetsetele pikaajalise hoolduse ning alusharidus- ja lapsehoiuteenustele. Liikmesriigid peaksid tagama, et vanematel ja teistel hoolduskohustustega inimestel oleks võimalus saada sobivat perekondlikel põhjustel võetavat puhkust ja kasutada töö-, pere- ja eraelu tasakaalustamiseks paindlikku töökorraldust, ning edendama nende õiguste tasakaalustatud kasutamist vanemate vahel.

Suunis 7. Tööturgude toimimise parandamine ja sotsiaaldialoogi tulemuslikumaks muutmine

Et dünaamilisest ja tootlikust tööjõust, uutest tööviisidest ning ärimudelitest oleks kasu, peaksid liikmesriigid tegema koostööd sotsiaalpartneritega ja edendama õiglaseid, läbipaistvaid ja prognoositavaid töötingimusi, mille puhul on õigused ja kohustused tasakaalus. Nad peaksid vähendama ja ennetama tööturu segmenteerumist, võitlema deklareerimata töö ja fiktiivsete füüsilisest isikust ettevõtjate vastu ning soodustama üleminekut avatud töövormidele. Tööhõivekaitse-eeskirjad, tööõigus ja vastavad asutused peaksid tagama tööandjatele sobiva värbamiskeskonna ja vajaliku paindlikkuse, et neil oleks võimalik kiiresti kohaneda majanduskeskkonna muutustega, ning kaitsma samal ajal töötajate õigusi, tagades kõigile töötajatele sotsiaalkaitse, asjakohasel tasemel kaitstuse ning tervisliku, ohutu ja hästi kohandatud töökeskkonna. Paindliku töökorralduse, näiteks kaugtöö kasutamise edendamine võib aidata pandeemiajärgses keskkonnas tööhõivet suurendada ja tööturgete kaasavamaks muuta. Samas on väga oluline, et töötajatele oleksid tagatud nende õigused, mis puudutavad tööaega, töötingimusi, vaimset tervist töökohal ning töö- ja eraelu tasakaalu. Hoiduda tuleks töösuhetest, mille tulemuseks on ebakindlad töötingimused, sealhulgas platvormitöötajate ja eelkõige madala kvalifikatsiooniga töötajate puhul, samuti tuleks võidelda ebatüüpiliste lepingute kuritarvitamise vastu. Ebaõiglase töölt vabastamise korral tuleks tagada juurdepääs tõhusale ja erapooletule vaidluste lahendamisele ning õiguskaitsevahenditele, sealhulgas, kui see on asjakohane, piisavale hüvitisele.

Poliitikameetmete eesmärk peaks olema parandada ja toetada tööturul osalemist, tööturu pakkumise ja nõudluse omavahelist vastavusse viimist ning üleminekuid, sealhulgas ebasoodsas olukorras olevates piirkondades. Liikmesriigid peaksid tegelema inimeste aktiivsuse suurendamisega ja võimaldama neil inimestel, kes on võimelised tööturul osalema ja kuuluvad eelkõige haavatavatesse rühmadesse (madalama kvalifikatsiooniga inimesed, puuetega inimesed, rändetaustaga inimesed, sealhulgas ajutise kaitse all olevad isikud, ja tõrjutud romad), seda ka teha. Liikmesriigid peaksid laiendama aktiivse tööturupoliitika kohaldamist ja muutma selle tulemuslikumaks, parandades tööturumeetmete otstarbekohasust, sihtrühmadele suunatud ja hõlmavust ning sidudes need meetmed paremini tööd otsivatele töötutele suunatud sotsiaalteenuste, koolituse ja sissetulekutoetusega, võttes arvesse nende õigusi ja kohustusi. Liikmesriigid peaksid suurendama avalike tööturuasutuste suutlikkust, et nende teenustega saaks aidata tööotsijaid õigeaegselt ja vastavalt vajadustele, toetades praeguseid ja tulevase tööturu vajadusi ja rakendades tulemuspõhist juhtimist.

Liikmesriigid peaksid tagama töötutele mõistliku kestusega piisavad töötushüvitised, mis on kooskõlas töötute poolt tehtud sissemaksete ja riiklike toetuskõlblikkuse eeskirjadega. Töötushüvitised ei tohiks pärssida kiiret tööle naasmist ja nendega peaksid kaasema aktiivsed tööturupoliitika meetmed.

Piisavalt tuleks toetada õppijate ja töötajate liikuvust, et suurendada nende oskusi ja tööalast konkurentsivõimet ning kasutada täielikult ära Euroopa tööturu potentsiaal, tagades samal ajal õiglased tingimused kõigile, kes osalevad piiriülese tegevuses, ning tugevdades riikide haldusasutuste vahel halduskoostööd liikuvate töötajatega seotud küsimustes, saades abi Euroopa Tööjõuametilt. Kriitilise tähtsusega kutsealade töötajate ning piiriüleste, hooajaliste ja lähetatud töötajate liikuvust tuleks eriti toetada juhul, kui piir rahvaterviseiga seotud kaalutlustel ajutiselt suletakse.

Liikmesriigid peaksid samuti püüdma luua asjakohaseid tingimusi uute töövormide kasutuselevõtuks, see aitaks avada töökohtade loomise potentsiaali ning tagaks samal ajal vastavuse kehtivate sotsiaalõigustega. Seega peaksid liikmesriigid inimesi nõustama ja selgitama neile nende õigusi ja kohustusi ebatüüpiliste töölepingute ja uute töövormide osas, näiteks digitaalsete platvormide kaudu tehtava töö korral. Selles võib olla oluline roll sotsiaalpartneritel ning liikmesriigid peaksid neid toetama, et nad jõuaksid ka ebatüüpilises töösuhetes olevate või platvormitööd tegevate isikuteni ja esindaksid neid. Lisaks peaksid liikmesriigid kaaluma jõustamise toetamist, näiteks koostama tööinspektsioonidele juhendeid või korraldama spetsiaalseid koolitusi, kus käsitletakse uusi töökorralduse vorme, näiteks algoritmilist juhtimist, andmeseiret ning alalist või osalist kaugtööd.

Tuginedes olemasolevatele riiklikele tavadele ning selleks, et muuta sotsiaaldialoog tulemuslikumaks ja parandada sotsiaal-majanduslikke tulemusi ka kriiside ajal, sealhulgas Venemaa agressioonisõja ajal Ukraina vastu ning suureneva elukalliduse kontekstis, peaksid liikmesriigid tagama sotsiaalpartnerite õigeaegse ja sisulise kaasamise tööhõive-, sotsiaal- ja asjakohasel juhul majandusreformide ning -poliitika kavandamisse ja rakendamisse, toetades muu hulgas sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamist. Liikmesriigid peaksid soodustama sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimisi. Sotsiaalpartnereid tuleks toetada, et nad saaksid nende jaoks olulistest küsimustest kollektiivlepingute teemalisi läbirääkimisi pidada ja lepinguid sõlmida, austades täielikult nende sõltumatust ja kollektiivse tegutsemise õigust.

Asjakohasel juhul ja tuginedes olemasolevatele riiklikele tavadele, peaksid liikmesriigid võtma arvesse asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide kogemusi tööhõive- ja sotsiaalküsimustes.

Suunis 8. Kõigi jaoks võrdsete võimaluste edendamine, sotsiaalse kaasatuse toetamine ja vaesuse vastu võitlemine

Liikmesriigid peaksid edendama kõigile avatud kaasavat tööturгу, võttes tõhusaid meetmeid, millega võideldakse igasuguse diskrimineerimise vastu ja edendatakse tööturul võrdseid võimalusi kõikide, eelkõige alaesindatud rühmade jaoks, pöörates nõuetekohast tähelepanu piirkondlikule ja territoriaalsele mõõtmele. Nad peaksid tagama võrdse kohtlemise tööhõive, sotsiaalkaitse, tervishoiu, lapsehoiu ja pikaajalise hoolduse, hariduse ning kaupadele ja teenustele, sealhulgas eluasemele juurdepääsu vallas, vaatamata soole, rassile või etnilisele päritolule, usule või veendumustele, puudele, vanusele või seksuaalsele sättumusele.

Liikmesriigid peaksid ajakohastama sotsiaalkaitseüsteeme, et tagada piisav, tulemuslik, tõhus ja kestlik sotsiaalkaitse kõikide jaoks kõigis eluetappides, edendades sotsiaalset kaasatust ja sotsiaalset ülesliikuvust, stimuleerides tööturul osalemist, toetades sotsiaalseid investeeringuid, võideldes vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega ja tegeledes ebavõrdsuse probleemiga, sealhulgas maksu- ja toetussüsteemide ülesehituse kaudu ning hinnates poliitikate ümberjaotavat mõju. Kui täiendada üldisi lähenemisviise sihipäraste lähenemisviisidega, on sotsiaalkaitseüsteemid tulemuslikumad. Sotsiaalkaitse-süsteemide nüüdisajastamise käigus tuleks parandada ka nende vastupidavust mitmetahulistele väljakutsetele. Erilist tähelepanu tuleks pöörata vähimkaitstud leibkondadele, keda mõjutavad rohe- ja digipööre ning kasvavad energiakulud.

Liikmesriigid peaksid arendama ja lõimima aktiivse kaasamise kolme valdkonda: piisav sissetulekutoetus, kaasavad tööturud ning juurdepääs kvaliteetsetele tugiteenustele, mis vastavad individuaalsetele vajadustele. Sotsiaalkaitse-süsteemidega tuleks tagada kõigile piisavate vahenditeta isikutele piisav miinimumsissetulekutoetus ning edendada sotsiaalset kaasamist, toetades ja innustades inimesi aktiivselt osalema tööturul ja ühiskonnas ning teha seda muu hulgas eesmärgipäraste sotsiaalteenuste pakkumise kaudu.

Et tagada võrdsed võimalused, on oluline juurdepääs sellistele taskukohastele, kättesaadavatele ja kvaliteetsetele teenustele nagu alusharidus ja lapsehoid, koolipäevajärgne lapsehoid, haridus-, koolitus-, eluaseme- ja tervishoiuteenused ning pikaajaline hooldus. Suurt tähelepanu tuleks pöörata vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisele, sealhulgas palgavaesuse kõrvaldamisele vaesuse vähendamist käsitleva liidu 2030. aasta peamise eesmärgi raames. Euroopa lastegarantii täieliku rakendamise raames tuleks võtta terviklikke ja integreeritud meetmeid, eriti laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kõrvaldamiseks.

Liikmesriigid peaksid tagama, et kõigil, ka lastel, oleks juurdepääs kvaliteetsetele esmavajalikele teenustele. Hädasolijatele või haavatavas olukorras isikutele peaksid liikmesriigid tagama juurdepääsu piisavale sotsiaaleluasemele või eluasemetoetusele. Liikmesriigid peaksid tagama õiglase ülemineku puhtale energiale ja võtma sihipäraseid ajutisi sissetulekutoetuste meetmeid või kohandama olemasolevaid sissetulekutoetuste meetmeid, et tegeleda energiaostuvõimetuse probleemiga, mis on osaliselt ka Venemaa agressioonisõjast Ukraina vastu tingitud energia hinnatõusu tagajärjel üha levinum vaesuse vorm. Tuleks rakendada ka kaasavat eluasemete renoveerimise poliitikat. Nende teenuste puhul tuleks võtta arvesse puudega inimeste erivajadusi, sealhulgas juurdepääsetavust. Eraldi tuleks võidelda kodutusega. Liikmesriigid peaksid tagama õigeaegse juurdepääsu taskukohastele ja kvaliteetsetele ennetavatele ja aktiivravi- ning pikaajalise hoolduse teenustele, tagades samal ajal nende teenuste kestlikkuse pikas perspektiivis.

Kooskõlas nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ ⁽¹⁾ aktiveerimisega peaksid liikmesriigid pakkuma Ukrainast ümberasustatud isikutele piisavat kaitset. Saatjata alaealiste suhtes peaksid liikmesriigid rakendama vajalikke meetmeid. Kooskõlas Euroopa lastegarantiiga tuleks lastele pakkuda alusharidus- ja lapsehoiuteenusid ning muid esmatähtsaid teenuseid.

Pikenevat eluiga ja demograafilisi muutusi arvestades peaksid liikmesriigid tagama töötajatele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele pensionisüsteemide piisavuse ja kestlikkuse, pakkudes naistele ja meestele võrdseid võimalusi omandada ja koguda pensioniõigusi, sealhulgas täiendavate pensioniskeemide kaudu, et tagada vanaduspõlves piisav sissetulek. Pensionireforme tuleks toetada poliitikaga, mille eesmärk on vähendada soolist pensionilõhet, ja meetmetega, millega pikendatakse tööelu, näiteks tõstes tegelikku pensioniiga, lihtsustades nii vanemaealiste osalemist tööturul. Pensionireformid peaksid olema kooskõlas aktiivsena vananemise strateegiatega. Liikmesriigid peaksid alustama sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmadega konstruktiivset dialoogi ning võimaldama etapiviisiliste reformide tegemist.

⁽¹⁾ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12).